

P R O G R A M
za polaganje ispita za autotaksi vozače
na području grada Rijeke

Sadržaj:

1. ZEMLJOPISNI POLOŽAJ I KLIMA	5
2. ULASCI U RIJEKU	6
3. SMJEŠTAJNI KAPACITETI.....	7
4. ZNAČAJNIJI KULTURNO-POVIJESNI, TURISTIČKI I GOSPODARSKI OBJEKTI I VAŽNIJE USTANOVE	8
5. GRADSKE MANIFESTACIJE	12
6. RIJEKA - ZDRAVI GRAD	15
7. ZANIMLJIVOSTI	16

1. ZEMLJOPISNI POLOŽAJ I KLIMA

Rijeka je smještena na obali Kvarnerskog zaljeva, najsjevernijeg dijela Jadranskog mora, kojim se Mediteran najdublje uvukao u europski kontinent i upravo tu najviše približio zemljama srednje Europe. Budući da je u zaleđu Kvarnera Dinarsko gorje i najuže, tu je i najlakši prijelaz između Podunavlja i Jadrana. Stoga je geoprometni položaj Rijeke izvanredno važan.

Smještaj na obali Mediterana i u središnjem dijelu umjerenog pojasa ($45^{\circ} 21'$ sjeverne geografske širine i $14^{\circ} 26'$ istočne geografske dužine) omogućuju ugodnu mediteransku klimu s izrazito ugodnim toplim ljetima i razmjerno blagim zimama. Temperaturni srednjak srpnja, najtoplijeg mjeseca (na temelju 20-godišnjeg promatranja) iznosi 23°C , a siječnja, najhladnijeg mjeseca, $5,2^{\circ} \text{C}$; a godišnji srednjak je $13,8^{\circ} \text{C}$.

Planinski okvir nad Kvarnerom, od Učke preko goranskih brda do Velebita, tvori impresivnu prirodnu kulisu koja osobito zadivljuje kad se Rijeci prilazi s morske strane. Preko toga planinskog okvira dolaze tijekom godine, posebice zimi, povremeni prodori hladne bure, koji naglo snizuju temperaturu, ali istodobno pročišćuju zrak nad Rijekom, pa se za buru s razlogom kaže da "donosi pravo zdravlje". Zbog povremenih prodora hladnog zraka iz zaleđa, na obalama Kvarnera susreću se mediteranske i submediteranske klimatske značajke, što se očituje i na vegetacijskom pokrovu, kao i u minimalnim i maksimalnim temperaturama koje se u navedenom razdoblju kreću između -6°C i 37°C . Najčešće su, međutim, zime kad se najniže temperature spuštaju tek dva - tri stupnja ispod ničice.

Uz buru koja donosi hladno i vedro vrijeme, zimi se često javlja i jugo s oblačnim i kišovitim vremenom. Ljeti pak čest je maestral, zapadnjak što donosi ugodno osvježeno u ljetnim sparinama, a k tome je i vrlo pogodan za sve oblike jedrenja. Srednja godišnja količina oborina iznosi oko 1600 mm. Srednja oblačnost je 5,3 dana na mjesec, a broj sunčanih sati u godini oko 2100, pa Rijeka pripada dijelu sunčanog područja Mediterana. Sniježi u prosjeku 3,8 dana na godinu, ali se snježni pokrivač zadrži osjetno kraće. Ima godina kad snijegu nema ni traga.

Visoke ljetne temperature zraka utječu i na temperaturu mora, koja ljeti može dosegnuti i 25°C , pa je godišnji srednjak 16°C .

Veliku važnost u životu Rijeke ima Rječina, krška rijeka što grad tijekom cijele godine opskrbljuje zdravom pitkom vodom. Izvire u neposrednom zaleđu i nakon 17 kilometara utječe u more u samome gradu. U prošlosti je njezino ušće tvorilo jedini prirodni zaklon za jedrenjake, pa je tu bila i prva luka grada Rijeke. U sredini prošlog stoljeća iskopano je na samom ušću Rječine novo korito, a staro je, kao Mrtvi kanal, posve odvojeno od riječnog toka i danas služi kao privezište za čamce. Tako je ušće Rječine bilo zapravo prvi zametak današnje velike riječke luke, izgrađene pred gradom u prošlom stoljeću. Geografski položaj i konfiguracija terena utječu i na klimatske osobnosti, što se očituje u izgledu i sastavu bilja u kojem su zastupljene mediteranske (zimzelene) i submediteranske (listopadne) vrste. More je bogato raznovrsnom ribom i rakovima, među kojima je najpoznatiji škamp.

2. ULASCI U RIJEKU

1 Ako dolazite iz pravca Trsta ili Ljubljane...

Spuštajući se iz Matulja prema gradu možete vidjeti cijeli Kvarnerski zaljev, s Učkom podno koje je Opatija, te otoke Krk i Cres. Iako to vjerojatno ne biste rekli, vozite se i po dijelu nekadašnje trkaće staze, na kojoj su se vozile motociklističke utrke za Veliku nagradu Jadrana, prije no što je napravljena pista na Grobniku. Ravnom cestom koja prati obalu dolazite do bazena plivačkog kluba "Primorje", te potom do stadiona na Kantridi nogometnog kluba "Rijeka", koji je zanimljiv jer je podignut na mjestu iskopa koji su vršili prilikom gradnje luke. Prolazeći uz industrijska postrojenja vidite brodogradilište "3. maj" izraslo iz brodogradilišta "Ganz-Danubius", veliku Rafineriju nafte, neboder "Novog lista", uglednih gradskih novina, te prolazite uz park na Mlaci, poslije kojeg slijedi kompleks bolnice, u kojem je središnja zgrada nekadašnja Vojno-pomorska akademija, u kojoj su se obrazovali svi časnici ratne mornarice Austro-ugarske od 1866. do 1918. godine. Potom stižete do željezničkog kolodvora i time ste došli do centra grada

2 Ako dolazite iz pravca Splita...

Fascinacija Bakarskim zaljevom smijenjena je velikom rafinerijom nafte na Urinju. Potom prolazite uz kilometrima dugo kupalište Kostrene, da biste uz vrlo uspješno remontno brodogradilište "Viktor Lenac", najveće na Mediteranu, došli na Pećine. Na samom ulazu u grad je mali kameni spomenik, dar japanskog grada Kawasakija. U rezidencijalnom predjelu Pećina smještene su stare vile i gradska kupališta, te hotel "Jadran". Tu su i rodne kuće pisaca Odon von Horvatha i Janka Polića Kamova, od kojih je onaj prvi fascinirao Europu svojim dramama, dok drugi tek sada stiže zasluženu afirmaciju kao Kafka prije Kafke i Joyce prije Joycea. Prolazeći uz Piramidu, nekadašnji miljokaz, dolazite do Hrvatskog kulturnog doma, uz koji je hotel "Neboder", nekada najviša zgrada u državi.

3 Ako dolazite iz pravca Zagreba...

Vozeći se preko Grobničkog polja prolazite nizinom kojom su prolazili u svojim okrutnim naletima i Mongoli i Turci, a danas je tu trkaća staza koja je bila u razmatranjima i za utrke Formule 1. Kroz kanjon Rječine, a ispod trsatskog kaštela, spuštate se trasom stare Lujzinske ceste, koja je dobila ime po kćeri austrijskog cara i drugoj Napoleonovoj ženi Mariji Luisi i stižete na Sušak, istočni dio grada. Ispod vas je nekadašnja Tvornica papira, a s druge strane Rječine izvor Zvir, koji nikad ne presušuje, a koji je nedavno dobio pokrov u obliku prozračne kupole.

4 Ako dolazite morskim putem...

Doživjeti Rijeku s mora u najmanju je ruku fascinantno, jer tek tako se može shvatiti sva njena izduženost i meka položenost duž obale. Obilazeći gotovo dva kilometra dugi lukobran, na kojem je nekada bilo secesijsko kupalište, dolazi se u lučki bazen koji je projektirao Francuz Pascal, projektant luka u Marseilleu i Trstu. Nakon niza uspona i padova danas luka izgleda gotovo idilično s nizom ribarskih brodova, te motornim jedrenjacima koji odavde kreću na krstarenja Jadranom. Gradsku fasadu prema luci čine palača "Adria" ("Jadrolinija"), palača Zmaić, nekadašnji hotel "Europa", a danas zgrada gradskih službi, palača "Croatia Line", nekad sjedište jadrnog od najvećih linijskih brodara na svijetu, mrežasta fasada velike robne kuće "Rijeka", te secesijska zgrada "Transadria", svojevremeno najvećeg špeditera u državi.

3. SMJEŠTAJNI KAPACITETI

Na području grada Rijeke nalazi se nekoliko hotela, kamp te privatni smještaj. Većina objekata smještena je u centru grada, a sve potrebne informacije o mogućnostima smještaja možete dobiti u Turističkom informativnom centru te svim turističkim agencijama i hotelima.

Posebno ističemo Grand hotel "Bonavia" **** smješten u središtu grada, s tradicijom uspješnog poslovanja dužom od 100 godina. U centru grada nalazi se još i hotel "Kontinental" ** smješten na obali Rječine, a u njegovoj neposrednoj blizini je i hotel "Neboder" *. Na obali mora, na istočnom izlazu iz grada, smješten je hotel "Jadran" ** prikladan za ugodan turistički boravak, jer ima vlastitu morsku plažu i bazen.

HOTELI, HOTELS, HOTELS, ALBERGHI	
BONAVIA**** www.bonavia.hr ON-LINE REZERVACIJA	Dolac 4 tel: 357-170, 357-171 fax: 335 969 hotel-bonavia@ri.tel.hr
JADRAN ** www.jadran-hoteli.hr	Šetalište XIII divizije 46 tel: 217-566, 216-600 fax: 436-203 jadran-hoteli@ri.tel.hr
KONTINENTAL ** www.jadran-hoteli.hr	Šetalište A.K. Miošića 1 tel: 372-008 fax: 372-009 jadran-hoteli@ri.tel.hr
NEBODER*	Strossmayerova 1 tel: 373-538 fax: 373-541 jadran-hoteli@ri.tel.hr
PRENOČIŠTA, HOSTELS, HERBERGEN, ALLOGGI	
3 MAJ	Liburnijska 16 tel: 262-111 fax: 262-944
ŽELJEZNIČKI HOTEL	1. maja 34 tel/fax: 551-246
PRIVATNI SMJEŠTAJ, PRIVATE ACCOMMODATION, PRIVATUNTERKUNFT, SISTEMAZIONE PRIVATA	
TUC "COSTABELA" www.vior.hr	Opatijska cesta 17 tel: 623-010 fax: 623-022 vior@ri.hinet.hr
Iznajmljivanje soba "J. B.O." Rooms to let, Zimmervermietung, Affitto camere	Tenčićeva 6 tel: 621-823
Pansion PERNJAK Guesthouse, Pension, Pensione	Pionirska 64 tel: 622-069
KAMP, CAMP SITE, CAMPINGPLATZ, CAMPEGGI	
KAMP PRELUK III Cat.	Preluk 1 mob: 091/6655221

4. ZNAČAJNIJI KULTURNO-POVIJESNI, TURISTIČKI I GOSPODARSKI OBJEKTI I VAŽNIJE USTANOVE

1 Željeznička stanica - Žabica - Jadranski trg

Od željezničke stanice, koju je projektirao Ferenc Pfaff, a koja je dovršena 1891. godine, uz Rafineriju šećera iz 1786. godine, prvu veliku firmu u gradu koja je zapošljavala 1000 ljudi, što je bilo tri puta više no što ih je radilo u svim manufakturama u Hrvatskoj, stižete na Trg Žabica, koji je dobio ime po davno nestaloj fontanici. Na jednom od lijepih riječkih trgova, s ne odviše sretno riješenim prometom, možete vidjeti najveću gradsku crkvu - onu Gospe Lurdske, dovršenu 1935. u stilu venecijanske gotike, po projektu Kornelija Budinića. Ispred nje je autobusni kolodvor.

Tu je i impresivna zgrada željeznice iz 1911. godine, koju je, u stilu mađarske secesije projektirao Sandor Mezey, te historicističku zgradu Luke Josepha Huberta iz 1885. godine. Od ovog trga, uz monumentalnu palaču Ploech, koju je projektirao Giacomo Zammattio u duhu neobaroka bečkog Ringa (1888.), te nasuprot nje jednostavnu palaču obitelji Luppis, vi zapravo prolazite između zgrada koje su nastale na osnovu fantastičnog profita ostvarenog izumom i proizvodnjom torpeda - Luppis je bio idejni tvorac, a Ploech mehaničar koji je imao pristup tajnoj komori, te je bio osoba od posebnog povjerenja vlasnika tvornice Roberta Whiteheada.

Izlazite na Jadranski trg, koji je nastao rušenjem stare Guvernerove palače. Tu je nekoliko zanimljivih zgrada. Riječki neboder Umberta Nordia projektanta Sveučilišta u Trstu, za koji se potihom tvrdilo da je podignut novcem jednog od najbližih suradnika Al Caponea, palača "Adria", danas je sjedište putničkog broдача "Jadrolinije", koju je projektirao Franjo Matijasić, a koja je bila dovršena 1897. godina. "Adria" je bila druga najveća brodarska kompanija u Austro-ugarskoj koja je nastala kad su Mađari povukli svoj kapital iz "Tršćanskog Lloyd-a" i odlučili uspostaviti vlastitu kompaniju. Istočno od ove palače zgrada je ugledne obitelji Zmaić koju je početkom XX. stoljeća nadgradio Emilio Ambrosini. Sa sjeverne strane zatvara Riječka banka Kazimira Ostrogovića iz 1966. godine.

2 Korzo

To je glavna gradska pješačka prometnica, koja slijedi liniju koju joj je dao arhitekt Anton Gnamb krajem XVIII. stoljeća, kada je grad izašao izvan srednjovjekovnih zidina. Od Jadranskog trga prvo nam pažnju privlači secesijska zgrada koju je arhitekt Matijasić projektirao za sebe pred Prvi svjetski rat. Potom nam pažnju privlači restoran "Zlatna školjka" koji je uredio Edoardo Gellner tridesetih godina. On je i projektant zaslužan za uređenje Cortine d'Ampezo. Dolazimo do "Filodramatice", decentnog objekta G. Zammattia iz 1890. godine, koji je znatno veći ne što bi se reklo po fasadi prema Korzu. Osim kavane u prizemlju, tu je i kavana na drugom katu, te lijepa svečana sala s freskama tršćanskog Eugenia Scomparinia.

Nasuprot ove zgrade nekadašnja je zgrada ugledne mađarske magnatske obitelji Batthyany, koji su, između ostalog, 200 godina nosili i titulu riječkih patricija, odnosno gradskog plemstva, a pripadali su i samom vrhu Monarhije.

Stižemo na Trg Republike Hrvatske, na kojem je najzanimljivija zgrada Čitaonice, podignuta po projektu Antuna Deseppia iz 1845. godine. Tu je i sjedište Radio-Rijeke, televizijskog centra HTV-a, te izložbeni salon Moderne galerije. Potom se ukazuje zgrada Grada Rijeke, podignuta s fasadom u duhu firentinske renesanse, a koju je kao Štedionicu projektirao Bruno Sloković.

Dvije prostrane robne kuće - "Rijeka" i "Korzo" - centar su kupovanja u Rijeci. Potom slijedi Pošta, dostojanstvena zgrada, te Gradski toranj, nekadašnji ulaz u utvrđeni grad. Iznad Michelazzievog baroknog portala nalaze se reljefi careva Leopolda I., koji je Rijeci dao grb 1659. godine i Karla VI. koji je 1719. godine grad, zajedno s Trstom, proglasio slobodnom lukom. administracija Županije primorsko-goranske smještena je u nekadašnjem hotelu "Royal", secesijskoj građevini Emilia Ambrosinia. Ovaj dio grada završavana nekadašnjem Trgu osam ulica, koji je danas bez imena, a kojim dominira palača "Modello", sjedište Gradske biblioteke.

3 Stari grad

U neobičnu i ne baš sačuvanu jezgru grada, koja se oslanja na rimske temelje, treba ući kroz Gradski toranj, na kojem su se vrata zatvarala sve do 1780. godine. Unutar zidina stoljećima je živjelo 3000 ljudi, a Rijeka je, poslije Bakra, bila drugi najveći hrvatski grad. Koblerov trg dobio je ime po povjesničaru čija je povijest grada izašla 1896. u tri toma, a koji je dobro govorio hrvatski, njemački, mađarski i latinski, što su bili jezici koji su bili nužni da se uobličiti tako obimno djelo. U blizini je Rimski luk, odnosno Stara vrata, ostatak kamenog ulaza u Pretorij alpske klauzure, zapravo palaču dimenzija 20x20 metara iz I. stoljeća.

Glavna gradska crkva danas je katedrala Svetog Vida, barokna rotunda koju je projektirao isusovac Giacomo Briano, projektant crkve S. Maria Maggiore u Trstu. Gradnja je započela 1638., a trajala je do 1744. godine. Crkva ostavlja sličan utisak kao S. Maria della Salute u Veneciji, naravno, u skromnijem mjerilu. Na glavnom oltaru je gotičko "Čudotvorno raspelo", uz koje je vezana legenda koja kaže da je 1296. godine pod njim kockao Petar Lončarić, koji je u bijesu, zbog gubitka nova, bacio kamen na drvenog Krista. Iz Isusovog tijela je potekla krv, a zemlja je progutala bezbožnika. Na galeriji je sakralna zbirka u kojoj se ističe "Posljednja večera" venecijanskog slikara s početka XVII. stoljeća.

Od crkve Svetog Vida možemo se spustiti prema crkvi Marijina Uznesenja, vrlo starom sakralnom objektu, podignutom na ostacima rimskih termi. Više je puta dograđivana i pregrađivana. Oltarne slike djela su domaćeg majstora Ivana Franje Gladića ("Predaja ključeva Svetom Petru", 1640.), dobrog slovenskog baroknog slikara Valentina Metzingerera ("Sv. Filip Nerej", 1753. i "Sv. Antun", 1750.), kao i riječkog slikara Giovannia Simonettia, koji je kopirao detalj Tizianovog "Sv. Ivana Krstitelja". Inače, glavni oltar izradio je Slovenac Luka Mislej, a na njemu su četiri najkvalitetnija barokna kipa u Rijeci, koje je izradio padovanski kipar Jacopo Contiero.

Pročelje crkve datira iz 1824. godine, kada je obnovljeno u stilu klasicizma, uz vješto uklapanje baroknog portala i gotičko-renesansne prozorske ruže. Uz crkvu je zvonik "Kosi toranj", samostalna građevina u koju je uzidano kamenje iz rimskih ruševina, a u čijem je podnožju nađen rimski mozaik. U kamenu iznad vratiju uklesana je godina 1377. godina, a po stilskim karakteristikama riječ je o romanci koja se pretapa u gotiku.

Crkva Svetog Jeronima na suprotnoj je strani Starog grada. Riječ je o objektu na Trgu Riječke rezolucije, skladnoj cjelini koju oblikuju nekadašnja palača Municipija (danas "Kanal Ri", lokalna televizija), crkva i začelje Radio Rijeke, a u čijem je središtu Stendardac, kameni stup za gradsku zastavu iz 1508. godine s reljefom Svetog Vida, gradskog zaštitnika.

Crkva, originalno u sklopu augustinskog samostana, datira iz 1315. godine. Pročelje je barokizirano 1768. godine. Za povijest arhitekture na ovom području najznačajnije su kapele Svetog Trojstva i Bezgrešnog Začeca, u sklopu današnjeg dominikanskog samostana, jer su rijetki primjeri alpske gotike na Kvarneru. Planira se otvoriti dio samostana s postavom sakralne zbirke. U crkvi je najznačajnija slika venecijanskog baroknog slikara Francesca Fontebassa "Bogorodica od ružarija".

4 Dolac - Zagrad – Kozala

Paralelno s Korzom pruža se ulica Dolac, nekadašnja Via Clotilda inferiore. Riječ je o izrazito velegradskom potezu u kojem se ističe nekoliko objekata. "Teatro Fenice" (Kazalište Feniks) dobio je ime po istoimenom venecijanskom objektu, a kao drvena zgrada egzistirala je od 1880. do 1910. godine. Projekt armirano-betonske građevine potpisao je bečki arhitekt

Theodor Traxleri ona je negdje na razmeđi secesije i moderne arhitekture. Zgrada je bila svečano otvorena 1914. godine i u vrijeme nastanka, zajedno s jednim kazalištem u Parizu, predstavljala je vrhunac graditeljskog umijeća na Starom kontinentu. I danas je ovo najveće kazalište u Hrvatskoj.

Veliki tršćanski arhitekt Giacomo Zammattio ostavio je jasan trag na Dolcu projektima Škole za dječake (Talijanska gimnazija), Škole za djevojčice (Sveučilišna knjižnica i Moderna galerija), te Venecijanske kuće za Roberta Whiteheada, vlasnika tvornice Torpedo. Riječ je o promišljenim historicističkim građevinama, koje ulici daju raskošno dostojanstvo. Na kraju dolazim do hotela "Bonavia", s tradicijom od 1876. godine, a nedavno obnovljenog, tako da sada ulazi u najuži krug najboljih i najljepših u državi.

Uz hotel se uspinjemo Ulicom Frana Supila, te prolazimo i uz zgradu Prve gimnazije budimpeštanskog arhitekta Cziglera. Cilj nam je Muzejski trg s Guvernerovom palačom. Ta bijela, neorenesansna građevina dovršena je 1896. godine po projektu utjecajnog mađarskog arhitekta Alajosa Hauszmanna. Za gradnju je najveće zasluge imao riječki guverner Ljudevit Batthyany, a u njoj su se zbivali presudni politički događaji važni za sudbinu grada do 1945. godine, kada je prenamijenjena za muzej. Pomorski i povijesni muzej, koji danas ima sjedište u zgradi, objedinjuje materijal iz "Museum Nugent", osnovan 1843. godine na Trsatu, "Museo Civico" (Gradski muzej) iz 1893. i "Muzej grada Sušaka" iz 1934. godine. U muzeju se mogu vidjeti stalni postavi kulturne povijesti, pomorstva i etnologije. Odmah uz Guvernerovu palaču je i jednostavna moderna građevina Muzeja grada Rijeka, arhitekta Nenada Šegvića iz 1976. godine. Muzej nema stalni postav i djeluje prvenstveno kao galerijska institucija.

Iza Guvernerove palače, u nekadašnjem botaničkom parku nadvojvode Josipa, bratića cara Franje Josipa, nalazi se Prirodoslovni muzej. Na današnjoj lokaciji djeluje od 1946. godine, no utemeljen je kao projekt 1876. godine. Iako je više puta planirana dogradnja muzej djeluje u skućenom prostoru. sasvim blizu je i zgrada Državnog arhiva Rijeka, nekadašnja rezidencija nadvojvode Josipa. Objekt je obnovio arhitekt Rafaelo Culotti 1892. godine. Ispred zgrade moguće je vidjeti dva ruinirana, no vrlo dobra kipa baroknog kipara Orazia Marinalia: "Žena" i "Rimljanin".

Ako parkom nastavimo uspon prema Kozali dolazimo do Zavjetnog hrama (crkva Sv. Romualda i Svih Svetih). Po projektu Bruna Anghebena crkva se gradila od 1928. do 1934. godine. Donji dio hrama sačinjava kripta sa nišama talijanskih vojnika stradalih u Prvom svjetskom ratu. Skulpture anđela na pročelju izradio je Romolo Venucci.

Alejom se od crkve dolazi na groblje utemeljeno 1840. godine, s nizom reprezentativnih grobnica, među kojima se ističu piramida za Roberta Whiteheada, grobnice obitelji Vranyczany, Scarpa, Ploech, Nicolaides itd. Tu je i niz grobnica koje je izveo najznačajniji hrvatski skulptor XIX. stoljeća - Ivan Rendić.

Spuštajući se od ove oaze mira uronjene među čemprese, vraćamo se prema Guvernerovoj palači, te ispod nje dolazimo do palače Suda, monumentalnog objekta iz 1904. godine. Projektirao ju je već spomenuti Czigler, na mjestu gdje je stoljećima stajao Kaštel. Tako smo došli do nekadašnjeg sjevernog ulaza u Stari grad.

5 Tržnica – Fiumara

Ovo je prostor Predgrada, nastao većim dijelom nasipavanjem uz staro ušće Rječine. Središnja građevina je kazalište "Ivana pl. Zajca", jedno od pedesetak kazališta koja je podigao bečki atelje Fellner i Helmer u srednjoj Europi. Zgrada je, u stilu renesanse, bila dovršena 1885. godine. Najvrijednije dekoracije su uljane slike: šest stropnih ovala od kojih su po tri potpisali Gustav Klimt i Franz Matsch, te velika slika iznad scene i dvije manje na ložama koje je potpisao Ernst Klimt. Sva tri umjetnika tada su bili vrlo mladi, no Gustav Klimt ubrzo je postao vodeća osobnost bečke secesije. S vanjske strane mogu se spomenuti i velike skulpturalne grupe "Drama" i "Glazba" venecijanskog kipara Augusta Benvenuto, te u timpanonu grupu "Apolon s nimfama" bečke radionice Kauffungen i Fritsch. Ispred zgrade kip je riječkog kompozitora Ivana Zajca, rad Belizara Bahorića. Istovremeno s kazalištem sagrađena je i palača "Modello" (Gradska biblioteka), također po projektu Fellnera i Helmera. Figurativne ukrase izveo je riječki kipar Vatroslav Donegani.

Velika tržnica sastoji se od dva jednaka paviljona koje je projektirao Isidor Vauching, a koji su bili dovršeni 1881. godine, i nove ribarnice, koju je u stilu firentinske renesanse projektirao Carlo Pergoli, a koja je bila stavljena u funkciju 1914. godine. Zanimljive plastične ukrase isklesao je ugledni venecijanski kipar Urbano Botasso. Pravoslavna crkva Svetog Nikole sagrađena je 1790. godine po projektu riječkog arhitekta Ignazia Henckea.

Iza kazališta slijedimo Mrtvi kanal i dolazimo do spomenika Oslobođenja Vinka Matkovića iz 1955. godine, gdje je na 18 metara visokom bijelom postamentu u obliku slova T, postavljena brončana grupa partizana.

6 Sušak – Trsat

Hodajući preko jednog od za Rijeku karakterističnih mostova, prelazimo preko Rječine, koja je, nezavisno od veličine, u prošlosti imala i graničnu ulogu. Pred nama je obnovljena kapela Svetog Ivana Nepomuka, zaštitnika mostova, koja je više puta bila rušena. Na samom mostu je kip Janka Polića Kamova, najvećeg riječkog i jednog od važnijih svjetskih pisaca, koji tek stiže priznanje za svoj neobičan opus. Autor spomenika književnika umrlog u Barceloni 1910. je Zvonimir Kamenar.

Hotel "Kontinental" dominira središtem Sušaka. Zgrada je dovršena 1888. godine po projektu inženjera Mate Glavana, između ostalog projektanta Rafinerija nafte i Ljuštionica riže na Mlaci 1882. godine. Riječ je o smirenoj historicističkoj zgradi koja definira središnji trg istočnog dijela Rijeke.

Nasuprot hotela je velika zgrada Prve hrvatske štedionice zagrebačkog arhitekta Alexandra Freudenreicha iz 1925. godine. sagrađena je uz pojednostavljeno prizivanje duha firentinske renesanse, a dekorirana je alegorijama ulagača, trgovine, obrta i industrije. Uz nju je barokna kapelica, odnosno trijem na početku Trsatskih stuba, ukrašen skulpturom "Bogorodice s djetetom" iz 1745. godine. Preko više od 400 stuba, te uz četiri kapelice, dolazi se na 135 metara visoki Trsat. Tu nas dočekuje Hrvatska narodna čitaonica arhitekta Mate Glavana iz 1897. godine. Na mjestu gdje je prema legendi 1291. godine stajala Sveta kućica iz Nazareta, ona u kojoj je arkanđeo Gabrijel navijestio Bogorodici da će roditi Krista, a koja je danas u loretu, pokraj Ancone, podignuti su crkva Gospe Trsatske i franjevački samostan. Na glavnom oltaru dvobrodne crkve je stajala slika Gospe Trsatske koja je došla kao dar pape Urbana V. 1367. godine i bila pripisivana samom Svetom Luki. Danas je na njenom mjestu replika, a original je u samostanskoj riznici. Najvažnije umjetničko djelo u crkvi je slika Christophora Tasce iz 1714. godine koja prikazuje "Navještenje s prijenosom Svete kućice". Treba istaknuti i niz slika švicarskog franjevca Serafina Schona iz XVII. stoljeća, te dobru oltarnu palu Giovannia de Pomisa iz 1625. godine, na grobu riječkog kapetana Stefana della Rovere.

Crkva Svetog Jurja mali je sakralni objekt koji se spominje još u Vinodolskom zakonika 1288. godine. Više je puta pregrađivana, a posvećena je zaštitniku Trsata.

Trsatska gradina podignuta je na mjestu rimske osmatračnice, no pravu je važnost imala u vrijeme Frankopana, najznačajnije hrvatske plemićke obitelji. U kaštelu je 1843. godine bio prvi muzej u tadašnjoj Hrvatskoj, a danas je tu još samo Zmaj kojeg je izradio veliki austrijski kipar Anton Dominik von Fernkorn 1864. godine.

Od središnjeg trsatskog trga dolazimo do Spomenika palim borcima Ljubomira de Karine, te potom do Trsatskog parka, koji je osnovan 1926. godine po projektu arhitekta Prikrila. Najvišom terasom u parku dominira Spomen-kosturnica iz 1957. godine. Projektanti su bili Zdenko Kolacio i Zdenko Sila. Riječ je o zanimljivom arhitektonsko-skulpturalnom rješenju koje obuhvaća okruglu kriptu, te nedjeljom bijelu kamenu zastavu koja se diže iz zemlje. Iako soc-realistički po ideji, u realizaciji je ostvaren zanimljiv rezultat zbog čistih formi i dobrog smještaja spomenika.

5. GRADSKE MANIFESTACIJE

DANI SV. VIDA

Proslava Sv. Vida bila je oduvijek za Rijeku značajan blagdan. Još u stoljeću 15. lipnja Dan Sv. Vida slavio se na zaseban način. Procesija se kretala od crkve Marijina uznesenja (DUOMO) do crkve Sv. Vida. Prema povjesničaru Silvinu Giganteu u svetkovinama gradskog patronata sudjelovali su svi - od klera i gradskog političkog vrha do običnog puka. Vremenom, fešte su postale narodne pa se i proslava zaštitnika promijenila. Put kojim se procesija kretala bio je obložen tepisima, a u ulici Svetog Vida (danas ulica Andrije Medulića) bio je postavljen slavaluk. Procesija je uz pratnju glazbe išla od Duoma preko Scarpinoga trga (Jelačićev trg) i Korza na "Zeleni trg" (Koblerov trg) prema crkvi gradskog patrona gdje se održavala svečana misa. Svake godine održavala se i javna zabava na otvorenom u gradskom parku na Mlaci (Giardino publico). Isprepletenost crkvenog i svjetovnog u štovanju Sv. Vida u Rijeci ogledava se na svakom koraku.

XV.

Zahvaljujući trudu crkvenih i gradskih vlasti, Gradu je nakon dugih 45 godina, vraćen identitet zaštitnika. Točnije 1991. godine u Starogradskoj gomili, na Grivicama, Koblerovom trgu, Korzu i drugim dijelovima Grada Rijeke ponovno se za blagdan gradskog patronata probudio život.

Rijeka je crkvenim svečanostima, te nizom kulturnih, sportskih, tehničkih i zabavnih manifestacija pokazala kako je mediteranski Grad prepoznatljiv po svojem zaštitniku i svecu. Od te godine obilježavanje blagdana iznova sadrži tzv. festum cori, odnosno unutrašnju ili crkvenu proslavu koju u potpunosti organizira svećenstvo i koja počinje svetim misama trodnevnica, a završava procesijom i velikom koncelebriranom Sv. misom na Grivicama, te tzv. festum fori, odnosno vanjski ili pučki dio.

Od tada Grad Rijeka svake godine obilježava Dan svoga zaštitnika - Sv. Vida, pa je 15. lipanj ujedno postao i Dan Grada Rijeke koji se svečano obilježava vjerskim i pučkim slavljem.

RIJEČKI KARNEVAL

Grad Rijeka, poznat je po svojim karnevalskim svečanostima još od srednjeg vijeka. Nekada su gosti RIJEČKOG KARNEVALA bili austrijsko i mađarsko plemstvo, ruske kneginje, njemački baruni, grofovi i grofice iz cijele Europe.

Karnevalski običaji grada Rijeke osebujan su spoj europskog građanskog karnevala, prije svega starih Slavena. Tradicionalno se, nevremenu unatoč, karnevalska događanja odvijaju na trgovima i ulicama Grada.

Vrhunac karnevalskih svečanosti je MEĐUNARODNA KARNEVALSKA POVORKA mimohod maski i običaja Hrvatskog primorja, kontinentalne Hrvatske i inozemstva - posljednje nedjelje KARNEVALA.

Toga dana gradonačelnik Rijeke simboličnom predajom ključeva predaje vlast u Gradu MASKAMA koje urnebesnim veseljem rastjeruju sile zla, prizivajući proljeće, slaveći rađanje novog života.

TRADICIONALNI MEĐUNARODNI RIJEČKI KARNEVAL - ponos Riječana - jedan je od najvećih i najprepoznatljivijih u Europi. U maškaranom spektaklu sudjeluje više tisuća maski i preko sto tisuća gledatelja.

BUDITE I VI - S MASKOM ILI BEZ NJE – DIO
RIJEČKE KARNEVALSKE OBITELJI, jer s
RIJEČKIM KARNEVALOM je kao s riječkom
vodom: tko je kuša, uvijek će je piti.

RIJEČKI KARNEVAL VAS OČEKUJE!

FESTIVAL "MELODIJE ISTRE I KVARNERA"

Poradi očuvanja i njegovanja "domaće besede", te predstavljanja Rijeke kao "čakavske prvostolnice", Grad Rijeka i Turistička zajednica Grada Rijeke sredinom mjeseca lipnja domaćini su jedne od festivalskih večeri Melodija Istre i Kvarnera (svake pete godine u Rijeci se organizira završna festivalska večer).

IZLOŽBA NA OTVORENOM "PUL KAŠTELA"

S ciljem obogaćivanja kulturnog života na Trsatu i očuvanja tog izvanredno dobro sačuvanoga najstarijeg dijela Grada Rijeke, te jedinstvene oaze mira i skladne arhitekture "po mjeri čovjeka", organizira se posljednje nedjelje mjeseca lipnja već tradicionalna likovna izložba na otvorenom pod nazivom "Pul kaštela".

Nastala po uzoru na likovne izložbe koje se održavaju u ljetnim mjesecima u atraktivnim prostorima starih primorskih gradova, okuplja likovne stvaratelje koji toga dana Ulicu Petra Zrinskog pretvaraju u galeriju, a stare fasade oživljavaju slikama izrađenim u svim slikarskim tehnikama.

Ova tradicionalna prodajna likovna izložba koja se uz cjelodnevan prigodni kulturno-zabavni program održava na otvorenom, rezultat je suorganizacije Kluba prijatelja Trsata, Hrvatskog društva likovnih umjetnika Grada Rijeke i Turističke zajednice Grada Rijeke.

LJETNE PRIREDBE GRADA RIJEKE

Ljetne priredbe Grada Rijeke organiziraju se tijekom mjeseca lipnja, srpnja, kolovoza i rujna na otvorenim prostorima Grada Rijeke (Trsatskoj gradini, Svetištu Majke Božje Trsatske, trgovima i ulicama u užem centru stare jezgre Grada Rijeke).

U obogaćivanju kulturno-zabavnog života Grada tijekom ljetnih mjeseci, posebno mjesto zauzima Trsatska gradina, spomenik 1. kategorije, kao jedina ljetna pozornica u našem Gradu i kao središte najsčačuvanije stare jezgre Grada. U zatvorenim i otvorenim prostorima srednjovjekovnog kaštela organiziraju se reprezentativne likovne izložbe (u galerijskim prostorima: Mala galerija, Mir junaka i De Crevi), literarna djela malih scena, koncerti klasične i zabavne glazbe, te modne revije. Dakle, raznovrstan kulturno-zabavni program vrhunske kvalitete, koji je dobro posječen od građana i gostiju Grada Rijeke. Potaknuti prostorom u kojem se održava čin otvaranja i zatvaranja ove manifestacije, oživjeli smo povijesne likove kao što su Kapetan Grada Trsata i trsatska straža, koji prate svaki značajniji kulturno-zabavni program u prostoru Trsatske gradine.

Nadalje, budući da je Rijeka grad na moru a "bez mora", u dogovoru s ugostiteljima i trgovcima realiziraju se više puta u godini programi na trgovima i ulicama u užem centru Grada, a sve poradi oživljavanja stare gradske jezgre i stvaranja primorskog ugođaja (nastupi klapa, glazbenih sastava, plesnih grupa, promotivne akcijske prodaje raznih prehrambenih proizvoda, oslikavanje fasada i sl.)

BOŽIĆNO - NOVOGODIŠNJI PROGRAM

Stvaranju Božićno-novogodišnjeg ugođaja zadnjih godina umnogome pridonosi prigodna dekoracija Grada, primjerena trgovačka i ugostiteljska ponuda, štandovska prodaja na Korzu i na trgovima u centru Grada, te svakodnevno održavanje kulturno-zabavnih programa. U sklopu Božićno-novogodišnjeg programa Turistička zajednica Grada Rijeke aktivno se uključuje u rad Odbora za pomorce i turizam, koji organizira program obilježavanja blagdana Sv. Nikole (6. prosinca), zaštitnika pomoraca, mornara i ribara.

Već niz godina organizira se "Vlak Djeda Božićnjaka" koji prometuje užim centrom starog dijela Grada od 6. prosinca do 15. siječnja, te je već postao sastavnim dijelom Božićno-novogodišnjeg ugođaja u Gradu, i veseli kako najmlađe, tako i odrasle stanovnike i goste Rijeke. U prigodno ukrašenom vlaku djeca imaju prilike susresti se s Djedom Božićnjakom i njegovom kostimiranom pratnjom.

Tijekom mjeseca prosinca glazbenici kostimirani u Djeda Božićnjaka uveseljavaju pučanstvo izvedbom prigodnog programa na Korzu i na trgovima u centru Grada. Potaknuti željama građana, a po ugledu na druge veće europske gradove, zadnjih se godina organizira doček Nove godine na otvorenom uz prigodan kulturno-zabavni program, te primjerenu ugostiteljsku ponudu u ugostiteljskim objektima u središtu Grada, što pobuđuje znatnu medijsku pozornost.

FIUMANKA - regata povodom dana Sv. Vida

"[FIUMANKA](#)" jedriličarska regata za klasu Krstaš "OPEN"

Mjesto održavanja: Rijeka, Riječki zaljev

U nastojanju da se "osvoji" riječka Riva i da u luku umjesto teretnih brodova uplove jedrilice i turistički brodovi, nastala je ideja o organiziranju jedriličarske regate sa startom i ciljem u riječkoj luci.

Želja je da Fiumanka nastavi svoj razvojni put i da na svom drugom izdanju, 16. lipnja 2001. godine ugosti što više uzvanika. Fiumanka nije samo jedriličarska regata, sportska manifestacija. Biti će povod nizu drugih kulturnih i zabavnih događanja u našem gradu.

6. RIJEKA - ZDRAVI GRAD

Što je projekt “Zdravi grad”?

Projekt Svjetske zdravstvene organizacije “Zdravi grad” ima jedinstvenu ulogu unutar gradske vlade. On pomiče inovacije i promjene u zdravstvenoj politici na lokalnoj razini, zagovarajući nov pristup javnom zdravstvu, istražujući djelotvorne načine provođenja načela i ciljeva “Zdravlja za sve” u urbanoj sredini. Oblik javnozdravstvenog rukovođenja u projektu “Zdravi grad” koristi mehanizme kojima se prepoznaju i posreduju interesi različitih grupa u zajednici.

Pojam “Zdravi grad” podrazumijeva proces, a ne samo ishod. “Zdravi grad” nije nužno onaj koji je dosegao određenu razinu zdravlja. To je grad u kojem postoji svijest o zdravlju kao bitnom sadržaju koji se želi unaprijediti. Bilo koji grad može biti “zdravi grad” ako je predan ideji zdravlja i ako u njemu postoji struktura te teče proces u svrhu njegova unapređenja.

Rijeka – zdravi grad

Grad Rijeka član je Hrvatske mreže zdravih gradova od 1990. godine.

1996. godine primijenjena je metoda brze procjene zdravstvenih potreba u zajednici, nakon čega je slijedila konsenzus konferencija kojom je definirano pet prioriternih područja djelovanja, a to su:

- održivi razvoj grada,
- unapređenje zdravlja djece i mladih,
- podrška osobama s invaliditetom,
- unapređenje kvalitete života starijih osoba i
- unapređenje i zaštita okolinskog zdravlja.

Na osnovu gore navedenih prioriternih područja djelovanja formirane su interesne grupe građana s određenim odjelima gradske uprave.

Pošto je Rijeka ispunila sve zadane uvjete, 30. studenog 1998. godine postala je projektni grad III faze Europske mreže zdravih gradova za razdoblje od 1998. do 2002. godine. Tako se Rijeka našla u krugu 35 europskih gradova koji će u navedenom razdoblju biti projektni gradovi Europske mreže zdravih gradova u kojima će Svjetska zdravstvena organizacija pratiti provođenje strategije “Zdravlja za sve u 21. stoljeću” na lokalnoj razini.

Ulazak u Europsku mrežu zdravih gradova znači, između ostalog, promociju Grada Rijeka, direktnu komunikaciju Grada sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom, suradnju s gradovima uključenim u europsku mrežu, promicanje inovacija i promjena u politici zdravlja na lokalnoj razini, a sve u cilju uravnoteženja prioriternih ciljeva i harmonizacije boljih uvjeta življenja koji se podudaraju s osnovnim principima projekta Zdravi grad.

7. ZANIMLJIVOSTI

- * **Rijeka ima najviše baroknih mramornih oltara na istočnoj obali Jadrana**
- * **U Rijeci je 1833. godine proradio prvi parni stroj u jugoistočnoj Europi**
- * **U kaštelu na Trsatu bio je uspostavljen 1843. godine prvi muzej u tadašnjoj Hrvatskoj**

PRVI PUT U POVIJESTI FOTOGRAFIRAN LET PUŠČANOG ZRNA

Riječki doprinos u razvitku fotografije u funkciji fizikalnih istraživanja dao je Peter Salcher, koji je fotografirao puščano zrno u letu.

Rođen je 1848. godine u Kreuzenu, Kärnten (Križ, Koruška), umro u Sušaku 1928. godine. Doktorirao je u Grazu s dvadeset i četiri godine. Bio je profesor k. und k. Marine-Akademie u Rijeci od 1875. do 1909. godine. Od 1880. godine je i voditelj Meteorološke stanice u Rijeci. Toga je zanimljivog čovjeka 1886. godine Ernst Mach, tada profesor iz fizike u Pragu, zamolio da fotografira puščano zrno u letu. Salcher je to izveo, i iste godine rezultat je izložen pred razredom za matematiku i prirodne znanosti Carske akademije znanosti u Beču.

Peter Salcher nije "samo" fotografirao puščano zrno u letu, premda bi i to bilo dovoljno da se njegov rad uvrsti u Brockhausov leksikon ili u Gernsheimovu Povijest fotografije. Samo puščano zrnce za Salchera i Macha tek je sredstvo za proučavanje pojava u plinovima u graničnim uvjetima tlaka i temperature koji nastaju pri gibanju veoma brzih tijela. Svrha je Salcherova rada potvrda teorije o udarnom valu koji se širi pod Machovim kutom s obzirom na smjer gibanja tijela pri nadzvučnim brzinama. Salcherov je zadatak da fotografski zabilježi promjenu gustoće zraka oko puščanog zrna u letu. Pri tome je primijenio eksperimentalnu metodu trenutačne fotografije ili tek razvijenu schlieren-metodu (striometriju) za vizualizaciju temperaturnih polja u plinovima.

Trebao je izraditi uređaj kojim je sinkronizirao fotografiranje s nailaskom puščanog zrna i mjernu zonu striometrijskoga eksperimentalnog postava. Rješenje je prikazano shematski u ovom radu koji se sastojao od elektricitetom nabijene Lajdenske boce velika obujma i dvama u seriji spojenim iskrištima koja su bila razmještena primjereno optičkom sustavu za striometrijsku vizualizaciju promjene gustoće zraka oko puščanog zrna. Jedno iskrište, omeđeno staklenim ovojima, bilo je okidni sustav koji se pokretao nailaskom puščanog zrna. Ono razbija staklenu zaštitu i visoki napon Lajdenske boce, probije preko njega i pokrene drugo iskrište koje bljeskom električnog pražnjenja obasja puščano zrno u letu i osvijetli na odgovarajući način namještenu kameru s fotopločom. Rezultati eksperimenata s puščanim zrnima kalibra 11 mm i 8 mm bili su zadivljujući. Potvrđena je pojava udarnog vala te je usput izumljena i ultrabrza trenutačna schliere-fotografije Put za eksperimentalno istraživanje nadzvučne aerodinamike je otvoren, premda će braća Wright poletjeti svojim trapavim avionom tek 1903. godine. Svjetski znanstvena javnost popratila je Mach-Salcherov rad s izuzetnom pozornošću i odobravanjem. Ipak, ponekima se rezultat ovog eksperimenta učinio toliko nevjerojatnim da su ga javno, no anonimno, nazvali krivotvorinom.

NAGNUTI ZVONIK /KOSI TORANJ/

Zvonik je stoljećima bio dograđivan. Sve do kraja 18. stoljeća nijedan crkveni zvonik u Rijeci nije smio, kao u liburnijskim mjestima, biti vertikalni akcent naselja. Kako je grad bio ujedno i tvrđava, visina zvonika podlijegala je zakonima za gradnju utvrda, stoga nisu smjeli stršiti izvan linije bedema. Tek će se 1727. godine zvonik pred Velom crkvom podići do sadašnje visine. Izgled zvonika bio je bitno izmijenjen 1824. godine kada je crkva dobila sadašnje klasicističko pročelje, po projektu arhitekta Josefa Storoma. Tom je prilikom od građana skupljen doprinos za uljepšanje zvonika u iznosu od 1.066 fiorina. Nacrt za njegovu obnovu načinio je gradski edil Adam Olf, a balustradu oko lože za zvona izveo je poznati riječki kamenorezac Marco Chierighini, koji je izradio stupove i vijence na pročelju crkve. Cijelu tu obnovu inicirao je Andrija Ljudevit Adamić, koji je ujedno odigrao ulogu i poduzetnika gradnje. Zahvaljujući njegovu zalaganju nije došlo do rušenja te starodrevne građevine koja se, izgleda, već nagnula na jednu stranu krajem 18. stoljeća. Općina je 1808. odlučila da se zvonik zbog dotrajalosti sruši, jer je, prema mišljenju stručnjaka, prijetila opasnost od njegove oštećenosti. Provedbu te odluke djelomično je osujetila francuska okupacija Rijeke, ali i privrženost građanstva prema tradicionalnim vrijednostima.

Dodavši nisku balustradu oko najgornjeg kata i poligonalni podložak za šiljastu piramidu, Adam Olf nije pogriješio, budući da se ugledao na slična rješenja vrha zvonika na Liburnijskom primorju i u Istri. Na drugom je katu postavio sve četiri strane ure, a cijeli je zvonik ožbukao. Na jednom akvarelu iz 1832. godine, koji je naslikao Ch. v. Mayr, lijepo se vidi zvonik pred Zbornom crkvom nakon te obnove. Kasnije, kad se obnavljao unutrašnji svod u glavno brodu crkve, 1864, izmjenjena je piramida na zvoniku, koja je zadržala izgled one, postavljene 1826. godine. Zvonik je cjelokupan generalno obnovljen i ožbukao po projektu dr. Filiberta Bazariga, 1876. godine. Cijeli je zvonik pokriven žbukom na kojoj su u stilu historizma bile simulirane fuge pa je tako izgubio osnovnu osebnost primorske građevine.

Taj se Bazarigov zahvat na zvoniku nije sviđao jednom krugu Riječana pa su se oko 1928. godine, obratili pokrajinskoj komisiji za konzervaciju spomenika u Trstu za dozvolu da zvonik očiste od žbuke, da skinu podložak i piramidu te da mu vrate izgled tipične srednjovjekovne građevine. Tu je akciju vodio direktor Gradskog muzeja Riccardo Gigante a sredstva za uređenje zvonika poklonio je advokat John Stiglich. Krajem srnja 1928. započeo je izvođenje radova na obnovi zvonika arhitekt Arrigo Comadini, inače veliki ljubitelj starina i Giganteov suradnik. Sa zvonika je skinuti sve što se nataložilo od 1826. godine. Unaprijed su znali da će građanstvo, naviklo na ožbukao zvonik sa šiljastim završetkom, reagirati s negodovanjem. Riccardo Gigante je putem tiska objašnjavao da je ruho koje su dodali arhitekti ovoj građevini jednako neophodno kao kad bismo idući za modom obuli kip apostola u charleston obuću.

Nakon tog konzervatorskog zahvata cijeli je zvonik osvanuo kao prizmatična kamena građevina kojoj su obijeni kordonski vijenci kad su je ožbukali. Međutim, nikada nisu bili zanemareni gotički prozorski otvori te su do danas bifore u prvom katu ostale neoštećene kao i veće bifore na katu lože za zvona. Donje bifore su starije i mogle bi se datirati oko 1377. godine kad je izgrađen i ulaz u zvonik, dok su bifore na sve četiri strane lože za zvona mlađe, a mogle su biti postavljene oko 1445. godine kad je crkvu u gotičkom stilu prošitivao majstor Juraj iz Zadra. Postoji vjerojatnost da su te bifore izvedene u stilu cvjetne gotike kao rad onog istog majstora koji je dotirao DIE. X. JAN. MDXVI. predivnu ružu na pročelju crkve, u vrijeme kada se cijeli grad užurbano obnavljao nakon mletačke najezde 1509. godine. Tom je zgodom Zborna crkva bila opljačkana i znatno oštećena, pa sigurno i zvonik.

Na svim grafikama Starog grada ucrtan je ovaj zvonik i na svakom nacrtu ima na najgornjem katu balustradu, a na vrhu piramidu na podlošku. Čudno je da je Riccardo Gigante odlučio da podložak i piramidu potpuno likvidira i da zvonik pokrije običnim četverovodnim krovom. Vjerojatno je želio da mu akcentira masivnost kamene konstrukcije i tjelesnost prizmatičnog oblika. Nagib zvonika Sv. Marije zanimao je Građevinski ured riječke općine, pa su 1920. godine ustanovili da mu je nagib 40 cm. Vjerojatno je sada taj nagib veći, budući da je upravo u tom dijelu grada palo mnoštvo bombi za vrijeme prošlog rata.

Zvonik Vele crkve nije u estetskom smislu velebna građevina, međutim, na njemu se prate od 14. stoljeća sve stilske mijene, proživljavao je istu povijest kao i Zborna crkva, obnavljan je i dotjerivan kad i ona, čak je doživio i električno pokretanje klatna zvona da se ne bi vibracijama i težinom zvona oštećivao njegov korpus. Ovaj je zvonik jedna od rijetkih srednjovjekovnih građevina sačuvanih u riječkom Starom gradu. Upravo njegovo kulturno-povijesno mjesto u fondu gradske baštine obavezuje nas da ga zaštitimo od proizvoljnog imena "Kosi toranj". Unatoč svojoj nagnutosti, on je još uvijek stojeći zvonik Zborne crkve.

TORPEDO

Prvi upotrebljivi autonomni torpedo konstruirao je 1866. godine Robert Whitehead, inženjer na Rijeci, te je na Rijeci i podignuta prva tvornica torpeda u svijetu. Ova tvornice nosi danas naziv Torpedo iako se više ne proizvodi.

Torpedo je podvodno oružje za razaranje brodova, koje se kreće samo, s pomoću stroja, i održava se na određenoj dubini i u usmjerenom pravcu. Ima upaljač i eksplozivni naboj velike razorne moći. Izbacuje se iz nadvodne ili podvodne torpedne cijevi ili iz okvira; eksplodira kad udari u cilj ili u blizini broda, prema tome da li je opremljen kontaktnim ili nekontaktnim (magnetskim, akustičkim) upaljačem.

Torpedo se razlikuje prema kalibru (450, 533, 550, 609 mm), dužini (6 ili 7 m) i težini (1000-1500 kg). Torpedo se kreće brzinom od 30 do 50 čv, a dolet mu se kreće do 20 000 m. Upotrebljavaju se 3 tipa: brodski, podmornički i avionski torpedo. Torpedi su prvi put masovno upotrijebljeni u Prvom svjetskom ratu, a u Drugome pojavili su se novi tipovi.

Živim torpedom upravlja do cilja upravljač samoubojica. Leteći torpedo izbacuje se iz aviona; on ima krila koja otpadnu prije nego što torpedo uroni u vodu.

Jahaćim torpedom upravljaju dva upravljača, koji u ronilačkom odijelu jašu na gornjem trupu torpeda, prilaze neprijateljskom brodu i o njega pričvrste donji trup s tempiranom minom. Nakon toga neprimjetno se udaljuju jašući na gornjem trupu.

MORČIĆ

Kao i sve materijalne tvorevine, tako i nakit, osim svoje upotrebne ima i komunikacijsku funkciju.

Morčići uz svoju primarnu, estetsku, odnosno ukrašavajuću funkciju, nose značenja koja su se tokom vremena mijenjala i gubila.

Kada kažemo "morčić", prvenstveno mislimo na naušnice antropomornog oblika (crna glava s turbanom), ali i na sam lik biste sa tih naušnica, koji ukrašava i druge vrste nakita - broševe, prstenje, igle za kravatu, ogrlice itd. Tijekom prošla tri stoljeća morčići su bili dio tradicionalnog gradskog nakita, ali i luksuzan, pomodni nakit.

Do druge polovice 19. stoljeća MORČIĆI - naušnice prisutni su u nakitu nižih i viših seoskih slojeva.

Nose ih udate žene (statusni simbol), a promjena detalja u obliku (izostavljanje ukrasa npr.) označavala je korotu. Muškarci uglavnom nisu nosili morčiće osim ribara, sinova jedinaca i pomoraca (po jednu u desnom uhu) koji su morčiće nosili kao amajliju za zaštitu od crnog zla. Tek kasnije postaje luksuznim nakitom viših slojeva društva, a tada, krajem 19 stoljeća, biva prihvaćen kao suvenir iz Rijeke.

Grad Rijeka bio je i još uvijek je, centar proizvodnje morčića, tako da se oni često nazivaju i "riječki moretti".

Danas je najizraženije obilježje morčića simboliziranje pripadnosti Rijeci, odnosno primorskom kraju. Morčić je danas ponovo popularan, ali ne samo kao nakit, već i kao jedan od simbola Rijeke.

LEGENDE O MORČIĆIMA

Legende o morčićima nastale su iz potrebe da se objasni odakle na vrijednom nakitu, u našem kraju, nesvakidašnji lik crnca s turbanom.

Jedna od legendi koja objašnjava postanak morčića, seže u daleko 16. stoljeće: "Turci su na Grobničkom polju. U gradu strah, jer od Turčina ništa dobrog - samo pljačka i palež. već dugo se čuju vijesti o njihovim upadima u našoj blizini, o krvavim borbama oko Senja, u Perušiću ...

Svi muški su na kuli. Srčano odolijevaju napadima, sve je manje snage, a pomorci niotkud. Žene i djeca zatvorili su se u kuće i mole za spas, za Božjom rukom vođena strijela odapeta iz ruke plemenitog Zrinskog pogađa sljepoočnicu turskog Paše. Vidjevši da im je vođa mrtav, Turci se razbježaše poljem. Uto i nebo usliši molitve Riječanki, te se otvori i zatrpa Turke kamenjem.

Na polju su ostali samo razbacani bijeli turčinovi turbani. Kao uspomenu na tu pobjedu, riječki muževi su svojim ženama dali izraditi naušnice-morčiće.

Druga legenda koja dolazi sa Pelješca i koja nastanak morčića smješta kasnije, kazuje ovako: "Jedna talijanska kontesa imala je crnu sluškinju koju je jako voljela. Darovala joj je slobodu, a kao uspomenu na nju dala je izraditi naušnice s njenim likom. Tako su nastali morčići.